

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 37

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Xin chào mọi người! Chúng ta xem câu kinh văn tiếp theo: “*Nói việc thiện, tức là thiện, người biết được, càng gắng hơn.*”

“Nói việc thiện, tức là thiện.” Khi mọi người nghe thấy rất nhiều việc làm của người thiện, phong phạm của người thiện thì trong lòng mỗi người đều khởi tâm muốn noi theo, chắc chắn sẽ là như vậy, bởi vì “người ban đầu, tánh vốn thiện”. Tôi tin là trong mấy ngày qua, nhất định đã có người làm được câu “càng gắng hơn”, nhất định đã có người đã học được điều này. Từ sắc mặt của các bạn thì tôi có thể nhìn thấy được có pháp hỷ. Pháp hỷ này tuyệt đối không phải do đọc kinh có được, mà là có thực hành trong cuộc sống. Cho nên câu “nói việc thiện” này rất là hay, bởi vì sẽ làm cho càng nhiều người được lợi ích. Cho nên hiện nay, tên tuổi của chú Lư đã truyền đi khắp Trung Quốc rồi. Đây cũng là kết quả của việc tôi thực hiện Đề Tử Quy: “Nói việc thiện, tức là thiện, người biết được, càng gắng hơn.” Cho nên, chúng ta cũng phải hết sức để tâm ghi nhớ những phong phạm tốt này trong đầu, để bất cứ khi nào cũng có thể kể cho người khác nghe, để cho người khác cũng có được một tấm gương để noi theo, thậm chí từ đó họ có thể tìm được một số phương pháp rất tốt.

“*Phô việc ác, tức là ác, ác cùng cực, tai họa đến.*” Nếu chúng ta đi rêu rao lỗi lầm của người khác, đôi phương biết được thì có thể sẽ rất khó chịu, có câu là “bàn tán sau lưng”, tức là bàn luận sau lưng, nói chuyện thị phi của họ; “khiến người ta bị chấn động, thường sẽ khắc cốt ghi tâm”, khi chúng ta nói những lời không tốt, phê bình người khác, thì trong lòng của họ giống như khắc vào xương tủy vậy, sẽ luôn nghĩ cách để báo thù bạn. Đây đều là đang hành động theo cảm tính, không nên làm như vậy! Cho nên không được “phô việc ác”, có thể sẽ tạo thành kẻ địch. Mười người bạn cũng không chê là nhiều, nhưng một kẻ địch thôi cũng có thể khiến cho bạn mệt chết người. Cho nên chúng ta phải giữ tâm nhân hậu, không xung đột với người khác. Nếu như khi người khác làm việc thiện mà

chúng ta không khen ngợi, nhưng khi người ta có một lỗi lầm nho nhỏ thì chúng ta lập tức đi rêu rao khắp nơi, như vậy chúng ta không chỉ tổn hại phước phần của chính mình mà còn mắc một tội lớn hơn nữa, đó là ảnh hưởng đến phong khí của cả đoàn thể và xã hội. Bạn xem, nếu như mỗi người đều không nói đến chuyện tốt của người khác mà chỉ rêu rao chuyện xấu của người ta thì sẽ gây ra vấn đề xã hội rất lớn, người với người sẽ không ngừng tranh chấp lẫn nhau. Cho nên chúng ta phải suy xét đến lời nói, cử chỉ của một người đều đang ảnh hưởng đến phong khí của toàn thể xã hội. Tội lỗi này không chỉ là đắc tội với riêng một cá nhân nào, mà còn có thể đắc tội với cả xã hội. Do đó, lời nói không thể không cẩn thận.

“Cùng khuyên thiện, cùng lập đức. Lỗi không ngăn, đôi bên khuyết.”
“Cùng khuyên thiện”, trong tiết học trước chúng ta đã nhắc đến, “thiện” thì trước tiên phải phân biệt được thiện chân thật và thiện giả dối, thiện đúng đắn và thiện sai lầm, và còn rất nhiều phán đoán nữa trong quyển Liễu Phàm Tứ Huân. Khi bạn phán đoán chính xác rồi mới có thể khuyên can người khác. Nếu không, còn chưa phân biệt rõ ràng được đúng sai thì chưa chắc là lợi ích người khác. Người xưa khi đối mặt với sự khuyên nhủ thiện của người khác, hoặc là nghe thấy những lời nói, hành vi thiện thì họ sẽ dùng thái độ như thế nào để tiếp nhận? Không tử khen ngợi Nhan Uyên là: “Được một điều thiện liền khư khư nghĩ nhớ trong lòng, mà chẳng quên mất.” Tức là Nhan Uyên chỉ cần nghe nói tới một hành vi thiện nào đó thì lập tức luôn ghi nhớ trong lòng, và nhất định sẽ thực hành. Cho nên chỉ cần nói đến hiền đức thì Không tử sẽ trực tiếp nói: “Có Nhan Hồi là hiếu học.” Đối với người học trò Nhan Uyên này, Không tử vô cùng hoan hỷ, cũng bởi vì việc học tập của Nhan Uyên vô cùng vững chắc. Chỉ cần là lời thầy từng nói qua, điều thiện thầy từng nói qua thì ông sẽ luôn không quên mà thực hiện. Khi chúng ta có thái độ học tập điều thiện như vậy thì tự nhiên có thể “cùng lập đức”.

Tất cả những người làm quan thời xưa chúng ta đều gọi họ là “quan phụ mẫu”, tại sao gọi là quan phụ mẫu? Bởi vì ví dụ như một vị huyện lệnh thì phải chung sống rất gần bó với nhân dân toàn huyện, hơn nữa nội dung giáo dục, phương châm giáo dục của cả huyện đều do huyện trưởng phụ trách, vì thế ông cũng có trách nhiệm giáo dục tốt nhân dân trong huyện của mình, có thể có được thái độ “yêu dân như con”, cho nên cũng được gọi là quan phụ mẫu. Vậy thì đương nhiên những vị lãnh đạo địa phương này cũng phải thực hiện được “cùng khuyên thiện, cùng lập đức”, khiến cho phong khí của toàn xã hội càng ngày càng tốt hơn. Những người làm quan thời nay có được thái độ như vậy không? Vẫn có,

chúng ta phải “ẩn ác dương thiện”. Nhưng vì sao tỷ lệ không cao giống như ngày xưa vậy? Điều này cũng không thể trách họ được, bởi vì chúng ta sai rồi, chúng ta không giảng giải Đệ Tử Quy cho họ nghe, hiện nay chủ nghĩa công lợi thịnh vượng như vậy, cho nên trọng lợi khinh nghĩa. Chỉ cần họ có cơ duyên xem được Đệ Tử Quy thì có lẽ sẽ đánh thức lòng trách nhiệm của người làm quan của họ.

Vào thời nhà Tùy, có một người học trò tên là Tân Công Nghĩa, họ Tân này tương đối ít. Thừa các bạn! Cha ông chọn đặt cái tên này cho ông là tốt hay không tốt? Khi cha ông chọn lấy cái tên này thì người con tuyệt đối sẽ không thể làm ra những chuyện vi phạm pháp luật, bởi vì hàng ngày người ta đều gọi ông là Công Nghĩa. Nhất định toàn thân ông đều là chánh khí bừng bừng. Cho nên cha tôi đặt cho tôi cái tên này thì tôi không thể không lễ phép cho được. Khi Tân Công Nghĩa đến khu vực Mân Châu, Mân Châu này hiện nay là Cam Túc, làm Thứ sử ở Mân Châu, ở nơi đó có một phong tục là chỉ cần có người trong nhà nhiễm phải dịch bệnh thì gia đình liền bỏ mặc để họ tự sinh tự diệt. Khi ông đến đó, cảm thấy vấn đề rất nghiêm trọng, “hiếu” với “nghĩa” đều không còn nữa. Nên ông chủ động đón tất cả những người bệnh bị vớt ở ngoài đường về nha môn của ông để chăm sóc, cũng tìm rất nhiều thầy thuốc đến chữa bệnh cho họ. Đợi đến khi những người bệnh này khỏe mạnh trở lại thì mau chóng mời người nhà của họ đến đón về. Lúc người nhà đến đón, ông liền nói với họ: “Mọi người xem, ta ở với cha anh lâu như vậy mà ta có bị lây bệnh đâu?” Những người làm con này cảm thấy rất xấu hổ, Tân Công Nghĩa đã dùng đức để đánh thức tâm hổ thẹn của những người dân này, cho nên họ nhanh chóng đón người nhà về phụng dưỡng, đã xoay chuyển toàn bộ phong khí không có hiếu nghĩa này. Bởi vậy, người dân địa phương gọi ông là “mẹ hiền”, coi ông như mẹ của mình vậy.

Người mẹ hiền này không chỉ cứu vớt sức khỏe người thân của họ, mà còn cứu vớt điều gì? Lương tâm của mỗi người. Khi con người không còn lương tâm thì cho dù còn sống cũng giống như xác đi thịt chạy. Vì vậy, người thời xưa thà chết chứ không bằng lòng làm trái đạo nghĩa. Trong bài giảng mấy ngày hôm nay, chúng tôi cũng nêu ra không ít ví dụ, như trước đây tôi có nói đến một đứa bé tên là Dữu Cồn, Dữu Cồn đã không đành lòng bỏ mặc anh trai cho nên đã tự mình ở lại; tất cả những người trong thôn đều bỏ đi hết, chỉ còn một mình cậu bé ở lại chăm sóc cho anh trai. Người phước thiện được trời giúp, sau đó người anh trai cũng bình phục. Đây đích thực là “chân thành đến cực điểm, vàng đá cũng cảm động”. Cho nên “cùng khuyến thiện” thì mới có thể “cùng lập đức”. “Lỗi không ngăn, đôi bên khuyết.” Nếu như lúc cần khuyến bảo nhưng không khuyến bảo thì

chúng ta đã không làm tròn bổn phận của bạn bè, của vợ chồng hay là của con cái. Cho nên lúc nào nên khuyên bảo, chúng ta cũng phải nắm lấy đúng thời cơ, đồng thời phải có thái độ và phương pháp đúng đắn, điều này trước đây chúng ta đã từng đi sâu nghiên cứu rồi, ở đây tôi sẽ không nói thêm nữa. Khi chúng ta đều có thể: “Khuyết điểm người, chớ vạch trần. Việc riêng người, quyết chớ nói” thì có thể hình thành được phong khí rất vui vẻ hòa nhã, và còn có thể “nói việc thiện, tức là thiện, người biết được, càng gắng hơn”. Nếu như một đoàn thể có thể vô cùng hòa thuận, hài hòa, vậy thì đoàn thể này nhất định sẽ vô cùng thịnh vượng. Do đó, chúng ta sống chung với mọi người thì nhất định phải “lấy hòa làm quý”, sau đó khi thấy cần phải khuyên bảo thì chúng ta nên nắm lấy cơ hội, nhưng phải “dương thiện nơi công đường, chỉ lỗi nơi phòng riêng”, cũng phải giữ thể diện cho người khác. Chúng ta xem câu kinh văn tiếp theo, cùng nhau đọc một lần:

Hễ nhận cho, phải rõ ràng, cho nên nhiều, nhận nên ít. Sắp cho người, trước hỏi mình, mình không muốn, phải mau ngưng. Ân phải báo, oán phải quên, báo oán ngắn, báo ân dài.

“*Hễ nhận cho, phải rõ ràng.*” Chữ “nhận” và “cho” này là để nói ví dụ như trong gia đình hay gia tộc, khi phân chia thứ gì thì chúng ta phải xét theo tình huống phân định, nếu đôi phương tương đối khó khăn thì chúng ta nên nhường cho họ nhiều hơn, chúng ta lấy ít hơn. Khi con người có được thái độ lễ nhường như vậy thì phong khí trong gia đình sẽ luôn luôn thông cảm lẫn nhau, luôn luôn nhường nhịn lẫn nhau, chứ sẽ không luôn tranh giành với nhau. Khi gia đình có sự hòa thuận như vậy thì cả gia tộc đích thực sẽ được hưng vượng. Nhưng chỉ cần vướng vào tranh đoạt, giống như trước đây chúng tôi đã từng nói “trong nhà tránh tranh tụng”, nếu bởi vì phân chia không công bằng mà tới lúc đó kiện cáo ra tòa thì có thể sẽ không có được kết cục tốt, thậm chí chúng ta sẽ để lại cho con cháu tám gương xấu, đến lúc đó thì cho dù gia tài ngàn tỷ thì cũng sẽ lụn bại mà thôi. Do vậy có thể nhường được thì chúng ta nên tận lực nhường. Thời nhà Chu cũng bởi vì Thái Bá và Trọng Ung biết nhường thiên hạ cho em trai, cho cháu trai của mình nên đã khiến cho triều nhà Chu của họ có được 800 năm thịnh vượng, và cũng khiến cho nhân dân cả nước noi theo tinh thần hiếu để.

Thực ra con người đều rất sợ phải nhường, cảm giác rằng sau khi nhường thì bản thân sẽ thế nào? Không còn gì nữa. Con người không thể chỉ biết nhìn trước mắt, khi bạn nhường thì đã thành toàn đức hạnh, thành toàn sự hòa thuận trong gia đình, và sự nhường nhịn này cũng tích lũy phước phần cho chính mình. Khi bạn có được nhiều phước phần như vậy, tự nhiên sau này sẽ có sự hồi báo,

“đạo trời không thiên vị, thường giúp đỡ người thiện”, điều này là đạo lý bất biến từ xưa tới nay. Bởi vậy, con người không nên tùy thuận theo phiền não, không nên thuận theo tập khí của mình để ứng đối với sự việc, mà phải thuận theo đạo trời, thuận theo lòng người mà làm. Vì vậy “hễ nhận cho, phải rõ ràng, cho nên nhiều, nhận nên ít”. *“Sắp cho người, trước hỏi mình, mình không muốn, phải mau ngưng”*, nghĩa là khi chúng ta không muốn người khác phê bình mình, không muốn người khác làm nhục hoặc làm hại mình, chúng ta đều không mong muốn người khác đối xử với mình như vậy, cũng giống vậy, người cùng tâm này, tâm cùng lý này, chúng ta cũng không nên làm hại, không nên phê bình, không nên chỉ trích người khác, mà phải dùng tấm lòng này để thông cảm cho người khác.

Vua Càn Long có một câu đối đề trên ngọc bích là: *“Nguyện cho cha mẹ chồng trong thiên hạ bỏ ra ba phần thương yêu con gái để thương yêu con dâu”*, và *“mong người làm con trai trên thế gian lấy bảy phần chiều theo ý vợ để chiều theo ý của cha mẹ mình”*. Câu đối này rất có triết lý nhân sinh, mang lại phản tỉnh rất lớn cho chúng ta. Chúng ta xem câu thứ nhất: “nguyện cho cha mẹ chồng”, là nói về cha mẹ chồng, bởi từ nghìn xưa đến nay có một mâu thuẫn tương đối khó giải quyết, đó là tranh cãi giữa mẹ chồng và nàng dâu. Xảy ra tranh cãi giữa mẹ chồng và nàng dâu là bởi vì chưa đọc Đệ Tử Quy, “sắp cho người, trước hỏi mình”, bởi vì con dâu cũng là con gái của người ta. Nên có thể dùng ba phần tình cảm thương yêu con gái để đối xử với con dâu thì tin rằng tuyệt đối sẽ không xảy ra xung đột với con dâu. Thực ra con người cũng thật là kỳ lạ! Ví dụ như một người mẹ rất tức giận vì chồng của cô rất lười biếng, không làm việc nhà, cũng không giúp đỡ gì. Người mẹ có tức giận không? Người mẹ rất tức giận! Nhưng cô cũng nói với con trai mình là: “Chỉ cần con học hành chăm chỉ là được rồi, những việc khác không cần con phải lo.” Cô vẫn đang nuôi dạy ra một người đàn ông sẽ làm cho một người phụ nữ khác tức chết đi được. Có hay không? “Sắp cho người, trước hỏi mình.” Tại sao có rất nhiều người rất hà khắc với con dâu? Bởi vì họ cũng từng phải chịu đựng qua, có thể mẹ chồng cũng đối xử với họ không tốt. “Điều mình không muốn thì đừng làm cho người”, cho nên chúng ta đã từng nghèo khổ nên khi nhìn thấy người khác nghèo khổ thì lẽ ra phải càng thêm quan tâm mới đúng!

Tiếp theo là “mong người làm con trai trên thế gian lấy bảy phần chiều theo ý vợ để chiều theo ý của cha mẹ mình”. Thông thường có một số người đàn ông sau khi lấy vợ rồi thì sẽ nghe theo lời nói của ai? Cho nên thái độ này còn cần phải xét lại, bởi vì sau khi quá thân rồi thì sẽ hành động theo cảm tính. Đối

với sự được - mất, lợi - hại trong cách làm của họ có thể sẽ nhìn không được rõ ràng. Nếu như nghe theo lời vợ mà xa lánh cha mẹ thì cái tương suy bại của họ đã hiện ra ngoài rồi. Bởi vì con cái của họ tất nhiên cũng sẽ không học được hiểu đạo. Cho dù cả đời này họ có cố gắng đến đâu thì đến sau cùng cũng chỉ là uổng công. Vì vậy chúng ta không nên dùng cảm tính để xây dựng cuộc đời, thường thì đều sẽ quá thiên vị, nên phải dùng điều gì? Phải dùng lý trí để ứng xử.

Hiện nay thường nhắc đến cái gì mà IQ, EQ, CQ, còn có HQ. Đây đều là sản phẩm của người nước ngoài, họ khiến những thứ đơn giản trở nên như thế nào? Họ không phức tạp hóa thì sẽ không có bản quyền để có thể lấy. Cho nên thực ra rất nhiều đạo lý chỉ là một nhưng lại nói thành rất nhiều thứ, khiến chúng ta cũng không biết phải từ phương hướng nào để nắm bắt. Thế nào là EQ? EQ mà Daniel Goleman viết. Thế nào là EQ? Chỉ số tình cảm. Còn IQ là gì? Đó là chỉ số thông minh. Hai cái này phân biệt như thế nào? Biết nói lời ngon tiếng ngọt được gọi là chỉ số tình cảm, có phải không? Thế nào gọi là chỉ số thông minh? Trí lực rất tốt là chỉ số thông minh. Hai cái này là hai thứ khác nhau sao? Ví dụ như có một người nam nói là: “Tôi rất có lý trí, tôi phải chăm chỉ kiếm tiền nên không có thời gian ở bên cạnh con cái, tôi phải ngủ ở công ty.” Có lý trí không? Có hay không? Ông ấy vỗ ngực mà nói là: “Tôi vì gia đình mà phải ra sức làm việc.” Nghe thì có vẻ rất có lý trí, nhưng điều này đâu phải là lý trí? Lý trí cần phải có thể phát triển cuộc sống một cách toàn diện. Bạn nói tình cảm của người này rất dạt dào, cung chiều con cái hết mực, việc gì cũng không để cho con cái làm, như vậy có được gọi là chỉ số tình cảm không? Thương con quá mức thành ra là hại. Trong tình của bạn không có trí thì gọi là lạm tình; trong trí của bạn mà không có tình thì gọi là gì? Gọi là bạc tình. Rất nhiều nhà doanh nghiệp tạo dựng sự nghiệp rất lớn nhưng vợ và con cái của họ đi đâu? Ngay cả khi người vợ nói lời chia tay với họ, họ cũng không hiểu tại sao vợ con lại bỏ đi, có loại người như vậy không? Bởi vì vợ con cảm thấy có nói với họ thì họ cũng không thông.

Cho nên thế nào là tình? Thế nào là trí? Người có chân tình ắt có chân trí, người có chân trí ắt có chân tình, tình và trí chẳng phải hai thì mới là chân tình, chân trí. Cho nên rõ ràng là một chân tâm chân thật mà lại nói ra thành nhiều thứ như vậy, làm cho chúng ta không biết phải đi theo hướng nào. Bởi vậy, cho nên mỗi tuần, chú Lư có bận bịu gì đi nữa thì chú vẫn kiên trì chủ nhật hàng tuần nhất định phải ăn cơm cùng với người nhà. Xin hỏi đây là chỉ số tình cảm hay là chỉ số thông minh vậy? Đúng vậy! Bởi vì có cảm tình thực sự, có lý trí thực sự đối với vợ con thì chú mới có thể gạt bỏ muôn vàn khó khăn để chăm lo cho gia đình

chú. Cho nên chúng ta học tập những đạo lý và thái độ làm người này của thánh hiền thì mới được gọi là sống cuộc đời chân tình, chân nghĩa, chân trí. Thưa các bạn, mọi người cảm thấy chỉ số tình cảm của tôi tốt hay chỉ số thông minh của tôi tốt? Bởi vậy, chúng ta vẫn nên “y pháp bất y nhân”, cố gắng học tập theo Đệ Tử Quy, học tập theo Tứ Thư, chúng ta không nên đi sâu vào nghiên cứu những danh từ chuyên môn này nữa, sẽ không thoát ra được. Đây là “sắp cho người, trước hỏi mình, mình không muốn, phải mau ngưng”, có phần lý trí này để hiểu được cảm nhận của người khác, vậy thì sẽ không áp đặt người khác.

Chúng ta xem câu tiếp theo: “*Ân phải báo, oán phải quên.*” “Ân phải báo” này, thực ra khi một người có thể niệm niệm không quên ân đức, không quên ân đức của cha mẹ, không quên ân đức sư trưởng, không quên ân đức của mọi người đối với họ thì đời sống tinh thần của họ nhất định vô cùng đầy đủ. Cho nên, nền tảng hạnh phúc của một người là ở ngay trong yêu thương và cảm ơn. Khi họ biết yêu thương, biết cống hiến thì họ sẽ cảm nhận được giá trị của chính mình, cho đi có phước hơn nhận. Cho nên, chúng ta thấy có rất nhiều người làm việc tình nguyện, hàng ngày nét mặt của họ lúc nào cũng tươi cười. Bạn xem, cư sĩ Hứa Triết của chúng ta đã 106 tuổi rồi, khi ở Cao Hùng tôi cũng từng gặp bà, bà cười giống như là đứa trẻ vậy, không có gì khác biệt, thật là một tấm lòng son! Bởi vậy “ân phải báo, oán phải quên”, cho nên bà luôn luôn nghĩ có thể giúp đỡ người khác, đây là sống trong một thế giới yêu thương người.

Khi một người lúc nào cũng nghĩ đến ân nghĩa thì họ sẽ sống trong tâm cảnh báo ân. Khi một người đang báo ân thì trong lòng họ sẽ cảm thấy rất hạnh phúc. Giống như tôi hơn một năm nay đi nhiều nơi như vậy, cuối cùng cũng cảm thấy có một chút an ủi, tôi cảm thấy cuộc đời này của mình thật may mắn vì có thể theo học những lời dạy bảo từ cô giáo Dương, từ chú Lư, từ sư trưởng của tôi và từ thánh hiền ngày xưa, tôi là người rất may mắn nên cũng mong rằng có thể làm được một chút việc để cho mọi người vui vẻ. Vì vậy hơn một năm nay, mặc dù nhìn thì có vẻ rất bận rộn, nhưng toàn bộ trạng thái tinh thần ngược lại càng ngày càng tốt hơn. Cho nên sống trong sự cảm ơn thì đích thực là có khác. Khi quay đầu nhìn lại con đường đã đi qua thì tôi cảm thấy tinh thần có một chút gì đó đầy đủ.

Tôi còn nhớ có một lần cô giáo Dương cho tôi một bao lì xì, bên trên có viết là: “Thầy Thái, thầy đã vất vả rồi!” Sau khi xem xong tôi liền rơi lệ ngay tại ấy. Bởi vì cuộc đời này của tôi lại có thể may mắn như vậy, có thể đi trên con đường thúc đẩy văn hóa Trung Quốc, cũng là nhờ cô giáo Dương thành tựu. Mà

trên con đường này, tuy cô không ở bên cạnh tôi nhưng cô đã nhắc nhở, chăm sóc cho tôi từng chút một. Nếu như không có cô quyết tâm để tôi ở Hải Khẩu, thì tôi đã không có cơ hội được rèn luyện như thế này. Hơn nữa, bởi vì cô đã coi việc hoằng dương văn hóa Trung Quốc là trách nhiệm của mình nên rất nhiều việc cũng đều do cô lập ra chiến lược, điều quy hoạch tốt rất nhiều kế hoạch phát triển thời kỳ đầu, còn tôi chỉ làm công tác giảng dạy mà thôi. Đối với sự sắp xếp sau này, cô Dương cũng luôn nghĩ cho những thế hệ sau như chúng tôi đây. Cho nên, chúng ta được đi theo những vị thiện tri thức này để học tập thì chúng ta phải niệm niệm không quên những ân đức này. Cách thức tốt nhất để báo đáp những vị trưởng bối này là gì? Y giáo phụng hành. Vì vậy, khi tôi tặng quà cho chú Lu, có thể chú cũng không thiếu, nhưng điều quan trọng nhất là chú có thể thấy được những thế hệ sau như chúng tôi đây có thể nghe theo những dạy bảo của chú để lập thân, hành đạo. Như vậy sẽ mang lại cho chú sự an ủi lớn nhất. Chúng ta phải luôn nghĩ đến công ơn của cha mẹ, luôn nghĩ đến công ơn của sư trưởng, và luôn luôn nghĩ đến công ơn của những thánh hiền mấy nghìn năm trở lại đây của chúng ta.

Vì vậy, cứ mỗi lần xem “Những câu chuyện giáo dục đức hạnh” thì tôi đều rơi nước mắt không dừng lại được, giống như vị thánh triết này đã soi sáng tâm hồn của tôi vậy. Hôm đó, tôi xem đến đoạn Tổ Thích dẫn tất cả những người họ hàng xóm làng của ông cùng nhau đi lánh nạn, mấy trăm người ông đều chăm sóc hết, sau đó ông tự mình đi bộ, tất cả xe và ngựa đều nhường cho người khác. Ông khiến cho những vị trưởng bối trong làng đều nói rằng: “Mặc dù chúng ta lớn tuổi như vậy rồi nhưng về già có thể gặp được Tổ Thích, gặp được cha mẹ tái thế này thì có chết cũng không hối tiếc.” Tôi xem đến đây thì rất cảm động. Xã hội hiện nay của chúng ta thiếu nhất là điều gì? Chính là sự yêu thương, sự quan tâm. Khi chúng ta chịu noi theo những vị thánh triết này thì tôi tin là cũng có thể diễn ra những vở kịch hay giống như Tổ Thích vậy. Cho nên, những vị thánh triết đã soi sáng tâm hồn của chúng ta thì chúng ta nhất định phải noi theo tấm gương của họ.

Do vậy, “ân phải báo, oán phải quên”. Giữa người với người khó tránh khỏi xảy ra xung đột, nhưng trước đây chúng ta cũng có nói đến “người đáng ghét cũng có chỗ đáng thương”, họ cũng vì chưa từng được học cách làm người nên mới xảy ra xung đột với chúng ta. Vẫn phải tự kiểm điểm lại mình trước, nếu mình không làm sai thì nên tiến thêm một bước là bao dung người khác. Bạn cũng không thể cứ giữ lỗi lầm của người khác ở trong tâm mình, vì như vậy là đem cái

dơ bản nhất của người khác để vào đâu? Vào tâm hồn trong sạch nhất của chúng ta, đó là việc làm rất ngốc nghếch. Khi chúng ta chịu tha thứ cho người khác, thực ra chính là tha thứ cho chính mình. Khi hàng ngày bạn để lỗi lầm của người khác ở trong lòng thì thật không dễ chịu chút nào. Cho nên phải làm được “không nhớ ác cũ, không ghét người ác”. Đối với những xung đột đã xảy ra, chúng ta cũng không nên để ở trong lòng. Bởi khi bạn để oán hận trong lòng thì đối phương có cảm nhận được hay không? Có thể cảm nhận được không? Có thể được không? Có thể. Bạn xem, khi bạn oán hận thì có thể hiện ra ở ánh mắt hay không? Có hiện ra trên nét mặt không? Nhất định là có. “Chân thành bên trong sẽ biểu hiện ra hình dáng bên ngoài”, vì vậy tâm không chân thành đương nhiên cũng sẽ biểu hiện ra bên ngoài. Do đó, khi bạn không buông xuống được oán hận thì quan hệ giữa hai bên nhất định sẽ càng ngày càng xa lạ, như vậy cũng không tốt; bởi vì rốt cuộc có thể vẫn phải sớm tối bên nhau, hoặc ở trong công ty thường xuyên phải gặp nhau. Cho nên khi hai người không thể tiếp nhận nhau thì rất có thể sẽ ảnh hưởng đến sự hòa hợp của một gia đình, một đoàn thể, tội gì mà phải khổ như vậy?

Tôi có một vị trưởng bối, bởi vì ông rất có tài nên trong công ty có rất nhiều việc đều nhờ ông làm. Bởi vì ông biểu hiện đặc biệt tốt nên có rất nhiều giải thưởng đều về tay ông, điều này đã làm cho các đồng nghiệp khác đổ kỵ. Nhưng vị trưởng bối này của tôi nói rằng: “Làm cho người khác đổ kỵ là vinh dự, bởi mình có bản lĩnh nên mới bị người ta đổ kỵ, cho nên không cần phải tức giận.” Tiếp đó ông kể là có một người bạn đã phê bình ông rất kịch liệt, nhưng ông cũng không để trong lòng. Về sau người bạn này có một việc mà mọi người không ai muốn giúp đỡ nhưng vị trưởng bối của tôi lại có khả năng này, nên ông đã chủ động đến giúp người bạn kia. Kết quả khi ông hành động như vậy thì đối phương thế nào? Rất hồ thẹn, hồ thẹn về những gì trước đây mình đã làm. Sau đó thì họ trở thành bạn thân của nhau, đây chính là “oan gia nên giải, không nên kết”. Hơn nữa, sau khi đã thật sự qua lại với nhau thì mới hiểu được rằng, một người thường phê bình người khác là do nội tâm của họ bất bình. Vậy tại sao tâm của họ lại bất bình? Có thể bởi vì trong quá trình trưởng thành, hoặc là gia đình hiện tại làm cho tâm của họ không cách nào lắng lại được, đều là do trong lòng có rất nhiều nỗi khổ chưa được giải quyết ổn thỏa. Bởi vì vị trưởng bối này của tôi không chấp nhặt với người bạn của mình, lại còn chủ động giúp đỡ ông ấy, phần tình nghĩa này đã hóa giải được nút thắt này, tiến thêm một bước lại có thể chỉ dẫn, giúp đỡ bạn của mình về mặt quan niệm và tư tưởng.

Cho nên, chúng ta có duyên thì ngàn dặm tới gặp mặt, bất luận là thiện duyên hay là ác duyên, chỉ cần tâm chúng ta giữ được sự bình đẳng, giữ được sự từ bi thì tin rằng cho dù là ác duyên cũng sẽ chuyển thành thiện duyên. Do vậy phải làm được “oán thân bình đẳng”. Chân thật làm đến được kẻ oán và người thân bình đẳng thì mới làm cho người khác khâm phục từ tận đáy lòng. Chúng ta xem câu thành ngữ “oán thân bình đẳng” này. Chữ gì đặt ở trước vậy? Chữ “oán”. “Oán thân bình đẳng”, cho nên phải mở rộng tâm lượng. “Ân phải báo, oán phải quên.” Thực ra có rất nhiều chấp trước của chúng ta chỉ cần vừa xoay chuyển ý niệm thì lập tức từ chấp trước sẽ biến thành trí tuệ. Cho nên con người phải biết xoay chuyển ý niệm. Chúng ta phải cảm ơn người làm hại chúng ta, bởi họ đã rèn luyện tâm trí cho chúng ta; cảm ơn người lừa dối chúng ta, bởi họ đã tăng thêm kiến thức cho chúng ta; cảm ơn người làm chúng ta vấp ngã, bởi họ đã làm mạnh thêm năng lực cho chúng ta; cảm ơn người bỏ rơi chúng ta, bởi họ đã dạy chúng ta cần phải tự lập. Cuộc đời của bạn có thể dựa vào ai cho đến hết đời vậy? Không thể nào! Chữ “dựa” ở đây không phải là dựa về mặt thân xác, mỗi người phải có sự trưởng thành về mặt tâm trí, thứ quan trọng nhất mà bạn phải nương dựa cả đời chính là trí tuệ chân thật của chính mình. Do vậy, phải cảm ơn những người đã khiển trách chúng ta, những người la mắng chúng ta, bởi vì họ đã giúp chúng ta tăng thêm định tuệ. Cho nên “cha mẹ dạy, phải kính nghe; cha mẹ trách, phải thừa nhận”. Đây không chỉ nói đến cha mẹ, mà khi tất cả những người khác khiển trách chúng ta, chúng ta vẫn có thể khiêm nhường, kính cẩn lắng nghe, như vậy thì ngay lúc đó, học vấn và đạo đức của bạn đều đang được nâng lên.

Cho nên, khi một người xoay chuyển ý niệm thì tất cả phiền não đều có thể biến thành trí tuệ. Cũng bởi vì bạn có thể xoay chuyển được, những người làm hại, lừa dối, khiến bạn vấp ngã, đột nhiên đối với bạn sẽ thế nào? Rất kinh ngạc, tiến thêm một bước là rất khâm phục bạn: “Ồ! Tu dưỡng của con người có thể đến mức như vậy sao, rốt cuộc là anh đã học theo ai vậy?” Lúc này bạn có thể đem Đệ Tử Quy ra để giới thiệu rồi. Cho nên chúng ta phải mang lại vinh dự cho các vị thánh hiền nhân, chứ đừng chịu không nổi mà đi chấp nhậ với người khác, để đến sau cùng đối phương lại nói rằng: “Còn nói là học Đệ Tử Quy gì đó cơ đấy?” Như vậy thì phiền phức rồi. Thế nên oán phải quên.

“*Báo oán ngắn, báo ân dài.*” Câu “báo oán ngắn” này không phải thực sự đi báo oán, mà là nhanh chóng xoay chuyển ý nghĩ oán hận này, chữ “dài” trong “báo ân dài” ở đây không phải chỉ thời gian, mà là chỉ sự lâu dài, vĩnh cửu. Làm sao báo đáp ân đức của cha mẹ được trọn vẹn? Làm sao báo đáp ân đức của sư

trường được trọn vẹn? Đối với những ân đức này chúng ta đều phải giữ thái độ “cúc cung tận tụy, đến chết mới thôi”. Khi tôi nói câu này, mọi người có chợt thấy ánh sáng lóe lên hay không? Bởi vì khi tôi học cấp ba cũng có hai lần được lóe sáng, đã từng kể cho mọi người nghe rồi phải không? Lần thứ nhất là khi tôi nghe đến Nhạc Dương Lô Ký của Phạm Trọng Yêm, đến câu “lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”, đột nhiên lóe sáng lên trong khoảng năm đến mười giây, sau đó lại tiếp tục bắt đầu chìm trong tăm tối, bởi vì đối với văn ngôn văn, tôi vẫn chưa thông suốt; rồi khi đọc Xuất Sư Biểu, đột nhiên xem đến câu “cúc cung tận tụy, đến chết mới thôi” của Khổng Minh thì đột nhiên lại lóe sáng lên. Nhưng ánh sáng này cần phải duy trì lâu dài mới được, cho nên khi gặp được thánh giáo thì không nên để vượt qua trước mắt. Tôi sẽ không để vượt mất lần nữa, khi vượt mất rồi thì sẽ rất khó chịu, quay lại một vòng mất mười mấy năm. Mặc dù khi đó chỉ mới mười mấy tuổi, thế nhưng thanh niên mười mấy tuổi mà còn biết “vì làm bài thơ gượng nói sâu”, còn ôm một đồng những cảm xúc rất đau khổ vào lòng. Bởi vì không hiểu đạo lý, cho nên hát những bài tình ca cũng hát vô cùng đau khổ, vì không có người chỉ bảo cho nên đã lãng phí mất tuổi thanh xuân đẹp đẽ như vậy.

Cho nên con người đều có nhân duyên, cũng có duyên rất sâu với những vị thánh triết này. Cho nên tôi nói với bạn bè rằng, nếu như có kiếp trước thì nhất định tôi là người lính bung com cho Khổng Minh, bởi vì nhìn thấy thừa tướng càng ngày ăn càng ít, cho nên hết sức đau lòng. Bởi vì tôi đang xem Tam Quốc Diễn Nghĩa, xem đến cảnh Khổng Minh không cầm nổi cây bút, binh sĩ bung com cho ông nhưng ông không ăn, tôi xem đến cảnh đó thì vô cùng thương cảm mà rơi nước mắt. Cho nên các bậc thánh triết đã dùng sự chân thành của họ để diễn ra những vở kịch hay, vậy thì chúng ta nhất định phải cố gắng noi theo họ. Cho nên “báo ân dài”. Bởi vì có những ân đức này thì cuộc đời của chúng ta mới có thể đi theo phương hướng tốt đẹp như vậy. Nếu như không có họ thì sẽ không có chúng ta. Cho nên giữ thái độ như vậy thì chúng ta sẽ tận tâm, tận lực với bổn phận của chúng ta, để những người có ân đối với chúng ta có thể hoan hỷ nhìn thấy được sự trưởng thành của chúng ta, cuộc đời của chúng ta. Chúng ta cùng đọc câu kinh văn tiếp theo:

Đối người làm, thân đoan chánh, tuy đoan chánh, lòng độ lượng. Thế phục người, người không phục, lý phục người, không lời oán.

“*Đối người làm, thân đoan chánh.*” Chữ “người làm” này chúng ta giải thích rộng ra, ví dụ như gia đình chúng ta có mượn người giúp việc thì đều được

tính trong phạm vi này. Đương nhiên khi họ bỏ sức lao động ra thì chúng ta cũng phải tôn trọng sức lao động của họ. Do đó, khi trong nhà có mượn người giúp việc thì cũng phải giáo dục con cái đối xử với những người giúp việc này như là trưởng bối, không nên để chúng từ nhỏ đã đối xử phân biệt với người khác, vì như vậy thì tâm bình đẳng, tâm cung kính của con trẻ sẽ không được xây dựng. Cho nên phải thật cẩn thận. Cho dù là tài xế lái xe thì bọn trẻ cũng phải gọi họ là gì? Là chú, là bác, không được mất đi sự cung kính.

Có thể cùng sống trong một gia đình đều là duyên phận hiếm có, chúng ta cũng nên thông cảm nhiều hơn, chăm sóc lẫn nhau. Ví dụ như sắp Tết, đại đa số con trai, con dâu, cháu nội ngoại đều về nhà. Hiện nay, bởi vì có rất nhiều phụ nữ cũng phải đi làm, cho nên bình thường họ cũng rất bận rộn. Cho nên đã bận rộn rất mệt rồi, khó khăn lắm mới có được ngày nghỉ Tết, khi về nhà lại phải thế nào? Càng mệt hơn. Thậm chí công việc nhà còn nhiều hơn công việc bình thường khi đi làm. Cho dù chúng ta là mẹ chồng thì cũng nên thông cảm với sự vất vả của con dâu, không thể nói là con dâu thì phải làm, mà nên xem xét tình hình để định liệu. Hiện nay, ví dụ như mượn người nấu một bữa cơm tất niên cũng rất tiện lợi, nếu như con dâu thật sự đã rất mệt mỏi rồi thì có thể gọi đồ ăn ở bên ngoài về cho cả nhà cùng ăn bữa cơm sum vầy, như vậy thì mọi người đều rất vui vẻ thoải mái, con dâu cũng sẽ cảm thấy rằng mẹ chồng thật biết nghĩ cho mình, bạn yêu thương con dâu thì con dâu cũng sẽ yêu thương bạn, đó là “thương người thì thường được người thương, kính người thì thường được người kính”.

Thực ra, con người chung sống hòa thuận với nhau có khó hay không? Làm gì mà phức tạp đến vậy? Chỉ là do chúng ta quá để tâm đến những chuyện vụn vặt. Đương nhiên khi mẹ chồng làm ra những việc rất thông cảm cho con dâu thì người con dâu cũng phải nên như thế nào? Miệng phải ngọt một chút. Bạn đi ra ngoài mà đúng lúc mẹ chồng cũng ở đó thì bạn có thể nói với bạn bè người quen rằng: “Mẹ chồng tôi rất tốt! Đã giúp đỡ tôi làm những việc gì, những việc gì...” Sau khi nghe xong thì mẹ chồng sẽ thế nào? Rất vui vẻ, đây gọi là “một câu nói tốt”. Mọi người nói lời tốt thì sẽ vui vẻ với nhau, giúp đỡ lẫn nhau. Tốt rồi, tiết học hôm nay chúng ta học đến đây thôi, cảm ơn mọi người!